

ליקוטים נפלאים פרשיות ויקהל פקודי

במדבר ואינו יודע אימתי שבת משמר יום אחד לשה, מונה ששה ומשמר יום אחד. וזהו 'כל מקדש שביעי, 'שהוא מקדש את יום השביעי שלו, על פי מנין הימים. אמנם יתכן שחשבונו לא מדויק, אך מכל מקום זהו 'כראוי לו', כיון שאינו יודע אימתי שבת. לעומת זאת, מי שמצוי במקום ישוב ויודע אימתי שבת ומשמרה, הריהו 'שומר שבת כדת מחללו', כי הוא אמנם שומר את השבת בודאי, כפי מנהג העולם בכל מקומות מושבותיהם. אמנם מצבם של שניהם שונה, לא כן שכרם על השתדלותם לקיים את השבת כראוי, כל אחד ואחד 'שכרו הרבה מאוד על פי פעלו', והטעם כי 'איש על מחנהו ואיש על דגלו', כל אחד ואחד נידון לפי מצבו ולפי הנסיבות המיוחדות שלו. גם זה אשר היה מהלך במדבר וחשבונו היה מוטעה, יקבל את שכרו על השתדלותו לקיום השבת כראוי לו.

(מהרש"ם מברעזאן ז"ל)

"שבת שבתון לד'" (לה, ב)

עוד אומרים בזמירות 'המאחרים לצאת מן השבת, וממהרים לבוא'. וקשה, למה אמר מקודם, המאחרים לצאת לפני שציינו שממהרים לבוא?

בספר גאולת ישראל (ח"ב אות י"ח) הביא, שענני הכבוד היו בזכות אהרן (ראש השנה ג.) וכשמת נסתלקו, וחזרו בזכות משה, וכשמת משה נסתלקו. אם כן בחיי משה לא היו צריכים להוסיף מחול לקודש. שתיכף בלילה, בא עמוד האש, וכן היו יוצאין משבת כחוט השערה. וכשמת משה, היו צריכין להוסיף מחול. ומשה מת בשבת (עיין רא"ש פרק ערבי פסחים סי' יג) אם כן במוצאי שבת התחילו מאחרים השבת, ובשבת השני היו ממהרים לבוא.

(פרדס יוסף)

עוד יש לתרץ שבשבת ראשונה שעדיין לא טעמו טעם של שבת קודש לא הוסיפו לפני כניסתה אבל אחר שבמשך השבת הרגישו כזה עונג שבת וטעם רוחני נפלא לא רצו להפרד ממנה ולכן איחרו לצאת מן השבת אבל בשבת הבאה כמובן שהקדימו ומהרו לבא אל השבת להרגיש בחינת ק-ה אכסוף נועם שבת.

(ספה"ק)

"ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי

יהיה לכם קודש" (לה, ב)

אפשר לפרש על פי שכתבו חז"ל, אלמלא שמרו ישראל שתי שבתות מיד היו נגאלים, ואמרו המפרשים הטעם, מדוע רק שתי שבתות, כי השבת צריך להיות, אחר ששת ימי המעשה שעברו אחר השבת, אבל אם לא שמר שבת מקודם, אז השבת אינו יום השביעי, וזה שכתבה התורה, רק כאשר ששת ימים תעשה מלאכה, אז וביום השביעי, יהיה לכם קודש.

אבל אם לא שבת, שבת מקודם, אז אין השבת השניה, אחר ששת ימי המעשה, רק אחר כמה וכמה ימי המעשה.

(ישמח משה)

"ויקהל משה את כל עדת בני ישראל ויאמר אליהם אלה הדברים" (לה, א)

בספרים הקדושים ביארו דלכאורה למה נדרש לנסוע אל הצדיק, אמאי לא סגי דניתי ספר וניחזי, לעיין בספרי מוסר המדריכים את האדם בדרך הישר ושם יתברר לו מה מצבו בעבודת ד' וימצא את אשר עליו לתקן בנפשו.

אולם סיבת הנסיעה לצדיקים היא כי כשהאדם מעיין בספרי מוסר, אזי אף שרואה שם כיצד צריך להתנהג, אולם תמיד רואה הוא רק את הדף של חבירו, הוא רואה שם רק מה שהשני צריך לתקן, ואילו את עצמו מתרץ הוא בכל מיני אמתלאות שונות. אולם לא כן כשנוסעים לצדיק אמת, שאז שומע כל אחד בדברי הצדיק את מה שנחוץ לו ומה שעליו לתקן. ויש לפרש בזה 'ויקהל משה את כל עדת בני ישראל ויאמר אליהם אלה הדברים', משה רומז לצדיק אמת, בעת שמתקלהים ומתאספים אצל הצדיק, אזי 'ויאמר אליהם אלה הדברים' שהצדיק מכוין לכל אחד 'אלה הדברים אשר ציוה ד' לעשות אותם' מלשון 'תיקון', הצדיק מראה לו באיזה מחלה הוא חולה ומהי תרופה לזה, וזאת יחסר לאדם כשהוא רק מעיין בספרי ראה. (כ"ק אדמו"ר מלעלוב ז"ע)

"אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות אותם.

ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי

יהיה לכם קודש שבת שבתון לה" (לה, א-ב)

פירש רבי משה יעקב רביקוב, המכונה 'הסנדלר': בדרך משל, כאשר אומרים על אחד שהוא 'ראש ישיבה', הכוונה היא שהוא ה'ראש' והמובחר מכל תלמידי הישיבה. וכן כאשר אומרים על אדם שהוא 'אב בית דין' היינו שהוא הגדול והנבחר מכל הדיינים. ולהבדיל, כשמכנים אדם בכינוי 'ראש הגנבים', משמעות הדבר שהוא הגרוע והשפל מכל הגנבים האחרים.

והנה בתפילת השבת אנו אומרים: "חמדת ימים אותו קראת", הרי שיום השבת הוא הנבחר והמעולה ביותר משאר ימי החול, אך כדי לדעת אם מדובר בתואר כבוד או חלילה להיפך, תלוי כיצד האדם נוהג בששת ימי המעשה. אם עוסק הוא בתורה וחי חיי תורה ומצוות, אזי הכינוי 'חמדת ימים' הוא כינוי של כבוד. אך אם חלילה הוא מבטל את זמנו ועוסק במעשים רעים ומיידות מגוננות, אזי הכינוי של השבת כ'חמדת ימים' הרי זה גנאי ובזיון לשבת.

זהו שרמזו הכתוב: "אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות אותם ששת ימים" שאם כל ששת הימים מתנהג כראוי, אז "יום השביעי יהיה קודש" - שיתעלה עוד ועוד ויתקדש בקדושת השבת.

"וביום השביעי יהיה לכם קודש" (לה, ב)

בזמירות בליל שבת קודש אומרים 'כל מקדש שביעי כראוי לו, כל שומר שבת כדת מחללו, שכרו הרבה מאוד על פי פעלו'. יש שפירשו מאמר זה, שנינו (שבת סט:): היה מהלך בדרך או

ליקוטים נפלאים פרשיות ויקהל פקודי

(הגאון ר' יוסף בנימין וואזנר שליט"א)

"והם הביאו אליו עוד נדבה בבקר בבקר" (לו, ג)

והם" - עושי המלאכה עצמם לא פטרו עצמם מלתת את נדבתם, אלא "הביאו אליו עוד נדבה בבקר בבקר", עוד לפני העבודה הזדרזו להביא את נדבתם.
(אמרי שפר)

"ויאמרו אל משה לאמר מרבים העם להביא... ויכלא העם מהביא" (לו, ה-ו)

מה היה איכפת למשה שהעם מרבים להביא, מוטב שירבו מאשר ימעטו, והעודף יסאר לבדק הבית?
אלא שמעשה המשכן היה כדי לכפר על עון העגל (ילקו"ש דברים רמז תשצב), ואם כן היו כולם בעלי תשובה, ואם מרבים בתשובה יותר מהצורך עלולים לקלקל ח"ו, ועל כן צריך לשאול מחכם כיצד ואיך לעשות תשובה.
וזהו הפירוש "מרבים העם להביא" שחכמי הלב הרגישו שהעם עושים תשובה יותר מהצורך, והודיעו על כך למשה רבינו, והוא באמת הורה שלא יעשו עוד מלאכה.
(הרה"ק מהר"י מבעלזא זצוק"ל)

"בידיה טוו וביאו" (לה, כה)

הרה"ק רבי אברהם מסוכטשוב בעל האבני נזר למד חומש עם אביו פר' ויקהל וישאל האב את בנו הקטן האיך הותר לנשים להביא מטוה הרי הגמ' בכתובות דף נט אומרת אשה מעשה ידיה לבעלה וא"כ אין לה רשות להביא למשכן את המטוה, השיב לו בנו הרי כל הטעם שמעשה ידיה לבעלה כי הוא מפרנס אותה אבל במדבר לא היה שייך טעם זה כי ירד להם מן לכל אחד מהשמים והבעל לא פרנס את אשתו ואז מעשי ידיה לא שייך לבעלה ולכן יכלה לתרום זאת למשכן.

"ויצו משה ויעבירו קול במחנה לאמר איש ואשה אל יעשו עוד מלאכה לתרומת הקודש

ויכלא העם מהביא" (לו, ה-ו)

יש להקשות הלא משה רבנו ע"ה לא הכריז רק שלא יעשו מלאכה ולמה א"כ ויכלא העם מהביא? ויש לומר דעל ידי המלאכה שעשו בציווי השי"ת באו להם בשעת עשיית המלאכה חשק והתלהבות גדולה להביא נדבות ועם כל הכאה בפטיש למלאכת המשכן הכו בלבם התשוקה וההתלהבות להביא נדבה למשכן אבל אחר שהכריז משה שלא יעשו עוד מלאכה וממילא לא היתה המלאכה מצוה פסקו מהם מיד החשק והרצון, ולכן ויכלא העם מהביא.
(מהר"ש מבעלזא)

"ויצאו כל עדת בני ישראל וכו' ויבאו כל איש אשר נשאו לבו" (לה, כ-כא)

הנה לדרשה של משה רבינו בא כל איש ואיש, כי הרי ה' בחינם ממש, ועל כן הזכיר הכתוב "ויצאו כל עדת בני ישראל", אבל אחר מכן, לאחר ששמעו כי יש לתת ממון לא חזרו כולם, רק "ויביאו כל איש אשר נשאו לבו" בלבד...
(ספר הדרוש)

"לחשוב מחשבות לעשות בזהב ובכסף ובנחושת" (לה לב)

ביאר הרה"ק ה'דברי שמואל' זי"ע (ויקהל ד"ה ולחשוב), וז"ל. עיקר העבודה לשמים היא בזמן שהאדם עוסק בעסקיו בעניני עולם הזה והפרנסה, ולא רק השמירה מדברים אסורים כגזילה ואונאה וכו', אלא פשוט לשמור את מחשבתו שיזכור תמיד כי ה' הוא האלוקים והוא הזן ומפרנס, כמו שאמר קרא (תהלים קכח ב) 'יגיע כפיך' כי תאכל - ולא יגיע ראש, והיינו שהראש יישאר משועבד אל ה', ולא ישקע בעבודתו במעשי ידיו, וזהו אומרו 'ולחשוב מחשבות' - כלומר מחשבות טובות וקדושות, אף בעת עסקו ב'זהב כסף ונחושת'.

"ולחשוב מחשבות" (לה, לב)

הרה"ק מסאטמער זי"ע היה אומר דבמשנה כתוב 'פה תלמוד תורה עם דרך ארץ' ולא כתיב הפוך 'פה דרך ארץ עם תלמוד תורה', כשאתה עובד גם תלמוד הוי אומר שכל הזמן תהיה עסוק בתלמוד תורה, כמו שפעם היה וויכוח בין תלמידי גאון אחד אם ללכת לחתונה או שזה ביטול תורה, ענה הגאון מי אומר שצריכים ללכת לחתונה עם הראש, אנחנו יודעים שהולכים עם הרגליים והראש נשאר בתורה.
וזהו 'ולחשוב מחשבות' שהמחשבה צריכה להיות תמיד במחשבה נכונה גם בעת עיסוקינו בעניני העולם הזה.

"וימלא אותו רוח אלוקים בחכמה בתבונה ובדעת" (לה, לא)

שמעתי מזקיני (הגאון רבי שמואל הלוי וואזנר זי"ע) בהקדם דברי ה"חתם סופר" דעל בצלאל נאמר "וימלא אותו רוח אלוקים בחכמה בתבונה ובדעת", ואח"כ כתיב "ולהורות נתן בלבנו", ולכאורה כפל דברים הוא, דאם מילאתיו חכמה ותבונה בודאי שגם יכול להורות הלכה, אלא מכאן ראייה דאדם יכול להיות מלא בחכמה ותבונה, אבל לא ידע להכריע בהלכה, דלפסוק הלכה ולקחת בחשבון את כל הדברים צריך ברכה מיוחדת.

והוסיף זקיני ש"העולם" אומר שבכדי לפסוק הלכה צריך לדעת גם את החלק החמישי בשו"ע, והוא איך להתנהג עם אנשים, אבל במשך השנים למד גם את החלק השישי שבשו"ע והוא איך להתנהג עם כאלו שאינם אנשים...